

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: hoe politiek is de technische vraag (en andersom)?

Vragen staat vrij

Het stellen van vragen behoort tot het spectrum aan mogelijkheden dat elk raadslid bij aantreden ontvangt. Het behoort tot de instrumentenkoffer van het raadslid.

Zonder kennis van zaken kan een raadslid zijn werk niet naar behoren uitvoeren.

Informatie die het raadslid bereikt doet wat met hem, en hij moet er iets mee. Want het raadslid heeft zitting in het hoogste orgaan van de gemeente.

Vragen stellen betekent wachten op antwoord van de kant van (meestal) het college en (soms) de burgemeester.

Om dat wachten niet onbeperkt te laten duren heeft de raad in zijn Reglement van Orde (RvO) vastgelegd hoelang het college mag nadenken over het antwoord.

De al dan niet staatsrechtelijke herkomst

Bij het raadslid rijzende vragen hebben een zeer diverse herkomst. De ene keer is het een onverwachte situatie ergens in de gemeente, de andere keer is een raadslid door een inwoner benaderd met een kwestie.

Maar ook een raadsvoorstel kan vragen opleveren. Vragen, vragen en nog eens vragen. Waar en hoe moet het raadslid al die vragen kwijt?

Staatsrechtelijk is de “vraag” of genoemde vragen wel allemaal “vragen” zijn. Sprekend over staatsrecht brengt dit ons bij de Gemeentewet.

Gemeentewet en vragen

De Gemeentewet noemt enerzijds het recht op het stellen van vragen en anderzijds het recht op inlichtingen.

Het recht op het stellen van vragen is te vinden in artikel 155 lid 1 Gemeentewet. Het recht op inlichtingen is in de artikelen 169 (college en elk van zijn leden) en 180 (burgemeester)

Gemeentewet uitgewerkt.

Dat inlichtingenrecht kent een actieve en een passieve versie. Bij de actieve variant ligt de bal bij college(leden) en burgemeester. Op hen rust de plicht om uit eigen beweging de raad die inlichtingen te verstrekken die de raad voor de uitoefening van zijn (controlerende) taak nodig heeft.

Het is een staatsrechtelijke en politieke doodzonde als college(lid) dan wel burgemeester nalaat om de raad uit eigen beweging te informeren terwijl dit wel had moeten. Niets zo erg als een raad die informatie-achterstand heeft. Een dergelijke situatie heeft zijn weerslag op de controlerende rol van de raad.

Tegenover de actieve staat de passieve inlichtingenplicht. Wat houdt dit in?

Het verschil tussen de vraag en het verzoek om inlichtingen

Het stellen en beantwoorden van een vraag vindt plaats tussen raadslid en college. Een vraag gaat over feitelijke informatie. De Gemeentewet is niet duidelijk of en in hoeverre aan het vragenrecht ook een recht op antwoord kleeft.

Anders is dat in de wereld van de passieve inlichtingenplicht. Dit instrument van het raadslid gaat (heel) ver. Lees de inhoud van de artikelen 169 lid 3 en 180 lid 3 Gemeentewet.

Stel vervolgens vast dat college en burgemeester in vrijwel alle gevallen een verzoek om inlichtingen moeten honoreren. Een verzoek om inlichtingen moet betrekking hebben op gevoerd of te voeren bestuur.

Voor “nee” is geen plaats. Tenzij het verstrekken van inlichtingen strijd oplevert met het openbaar belang. Van dergelijke strijd is uitsluitend sprake als de gevraagde inlichtingen deel uitmaken van een zaak die onder de rechter ligt, of als het verzoek zich richt op gevoelige persoonsinformatie.

De inlichtingen moeten dus worden verstrekt, ook al gaat het om een omvangrijke hoeveelheid. Dat verstrekken vindt plaats aan alle raadsleden, dus niet uitsluitend aan de verzoeker.

De technische vraag

In veel gemeenteraden wordt gewerkt met het fenomeen “technische vragen”. Deze worden genoemd en geregeld in het RvO. Alsof de Gemeentewet dat fenomeen kent.

Niks is minder waar. Gemeentewet kent uitsluitend het recht op het stellen van vragen (155 lid 1) en het verzoeken om inlichtingen (169 lid 3 en 180 lid 3).

Technische vragen staan daar geheel naast. Ze zijn dus een soort van derde categorie, echter één de Gemeentewet niet kent maar die de bestuurlijke praktijk heeft uitgevonden en massaal op het schild heeft gehesen.

Het lijkt erop dat raadsleden nagenoeg alleen bekend zijn met dit buitenwettelijk “recht”. De buitenwettelijke doctrine rondom de technische vraag trekt een grens: als een technische vraag “politiek” van aard is, mag die niet worden gesteld en hoeft die ook niet te worden beantwoord. Dat levert de vreemde situatie op van een raadslid dat een vraag stelt, die als “technisch” is bedoeld maar als “politiek” wordt aangemerkt door de portefeuillehouder.

En waar vervolgens niet op wordt geacteerd omdat technische vragen niet zijn bedoeld voor het stellen van politieke vragen! Einde verhaal.

Technische vraag niet (altijd) technisch van aard

Vaak heeft een technische vraag de status van een verzoek om inlichtingen is als bedoeld in 169 lid 3 of 180 lid 3 Gemeentewet. En waarop een wettelijke plicht tot het verstrekken van de gevraagde inlichtingen staat.

De schrijver van deze Nieuwsbrief is geboren in de nadagen van de boomer generatie. Het voordeel van het zijn van “boomer” is dat je (lees: ik) bepaalde verschijnselen vanaf het nulpunt hebt zien ontstaan en vervolgens hebt zien uitgroeien. Zo ook het verschijnsel “technische vraag”.

Vroeger werd 100% van vragen naar aanleiding van een raadsvoorstel gesteld in de raadsvergadering en/of in de commissievergadering. Ongeacht of dit een technische dan wel een politieke vraag was. Betekende ellenlange doodsaaie beantwoording van de kant van de portefeuillehouder, al dan niet ondersteund door een beleidsambtenaar. Van een echte vergadering kwam het niet omdat een onevenredig deel van de vergadering moest worden besteed aan het beantwoorden van al die vragen van (voornamelijk) de kant van de oppositie. De coalitiepartijen waren immers al bijgepraat in de destijds nog bestaande achterkamertjes.

De oplossing voor deze tijdrovende gang van zaken werd gevonden in het fenomeen “technische vragen”. Hetgeen inhield dat van raadsleden werd gevraagd om vragen die geen politiek karakter hadden voor de vergadering rechtstreeks al dan niet door tussenkomst van de griffie te stellen aan de ambtenaar die het stuk had opgesteld. En politieke vragen dienden te worden gesteld in de commissie- of raadsvergadering. Dit zou de kwaliteit van het debat en van de vergadering ten goede komen.

Leve het recht op inlichtingen!

Ik heb de indruk dat deze noodgreep een eigen leven is gaan leiden in tal van gemeenteraden en dat de verbinding met voornoemde bepalingen uit de Gemeentewet grotendeels dan wel geheel uit het oog is verloren. Op die manier komt het passieve recht op inlichtingen niet uit de verf zoals dat de wetgever voor ogen heeft gestaan. Dat doen raadsleden zichzelf aan en gaat ten koste van hun controlerende rol.

Beter is om de term “technische vraag” naar de relatieve vergetelheid te verwijzen en voortaan een verzoek om inlichtingen te gieten in de vorm van een verzoek om inlichtingen.